

Література:

1. Гончаренк С. У. Український педагогічний словник / С. Гончаренко.– К.: Либідь, 1997. – 375 с.
2. Зязюн І. А. Педагогіка добра: ідеали і реалії: Наук.-метод.посібник. – К.: МАУП, 2000. 156 с.
3. Новиков А. М. Постиндустриальное образование. – М.: Изд-в «Эгвес», 2008. – 136 с.

СИНДРОМ САМОЗВАНЦЯ ЯК ЧИННИК БЕЗРОБІТТЯ СТУДЕНТІВ-ВИПУСНИКІВ ЗВО

Пономаренко В. С.

студент магістратури

*Черкаського національного університету імені Б. Хмельницького,
м. Черкаси, Україна*

Куліш О. В.

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри психології

*Черкаського національного університету імені Б. Хмельницького
м. Черкаси, Україна*

В сучасному світі все більше стає популярною ідея успіху та необхідності повноцінн самореалізовуватися у житті, у професійній діяльності, бути успішним і кваліфікованим професіоналом, активним і творчим громадянином своєї країни, жителем планети Земля. Однак останнім часом все частіше поруч із характеристикою успішної людини досліджуються психологічні характеристики її розвитку, і час від часу згадується синдром самозванця, що властивий людям, які не вірять у власні успіхи, не можуть прийняти факт високої компетентності, відчувають себе обманщиками, хоча оточуючі, клієнти та колеги так не вважають.

Психологічні особливості синдрому самозванця вивчаються у зарубіжних дослідженнях С. Аймс і П. Кленс, С. Манн, Дж. Хібберд, В. Янг та ін. Останнім часом цій проблемі приділяється увага й українських дослідників Н. Бурейк і Ю. Чепеленко, К. Гільчер, Н. Мартиненк та ін.

Термін «синдром самозванця» був запропонований в 1978 клінічними психологами Пауліною Кленс і Сьюзанн Аймс та охарактеризований як «внутрішній сумнів у своїх інтелектуальних здібностях, властивий

деяким успішним жінкам» [4, с. 242]. Вони виявили, що багат клієток, які зайняті в академічній науковій діяльності (викладачі, аспіранти), не можуть прийняти власний успіх і досягнення: навпаки, ці жінки вважали, що причина в їх вдачі, потрібних контактах та вмінні здаватися більш компетентними, ніж вони є насправді.

Дослідниці М. Шевельова, Д. Корнієнко, Т. Пермякова відзначають, що синдром самозванця найчастіше проявляється в нових для людини ситуаціях, при прийнятті нової ролі та на початку історії успіху. «Він розвивається в умовах, коли люди намагаються змінити свою поведінку, щоб їх позитивн оцінювали в новій ситуації групі, у зв'язку з чим цей феномен може стати перешкодою входження в середовище та успішної адаптації» [2, с. 134].

Науковець С. Манн називає перехідні періоди життя людини, які можна віднести до провокуючих чинників у розвитку синдрому самозванця: 1) здобуття кваліфікації (отримання освіти, здобуття першого вченого ступеня, а також одержання різних дипломів, сертифікатів та атестатів, які дають прав реалізовуватись в обраній професії); 2) навчання новому, йдеться про вступо до коледжу чи університету – для молодих людей; для дорослих – на курси підвищення кваліфікації; 3) підвищення по службі, в окремих людей в таких випадках зростає переконання у своїй некомпетентності; вони вважають, що їх підвищили незаслужен і боються, що про це здогадаються їх колеги [1, с. 10].

Крім вищевказаних передумов виникнення синдрому самозванця, В. Янг вважає, що існують певні типи людей, для яких ризик формування цього синдрому більший, ніж для інших. Зокрема, це: студенти, які переконані, що їх однокурсники більш компетентні, зрілі та працьовиті, ніж вони; представники науки та творчих професій, які постійн порівнюють себе з іншими – талановитими та обдарованими та інші [3, с. 50].

В дослідженні М. Шевельової, Д. Корнієнко, Т. Перякової доведен тісний зв'язок синдрому самозванця із негативним самоставленням, зокрема, з'ясовано, що чим сильніше виражений феномен самозванця, тим більше людина: орієнтована на мотивацію соціального схвалення; не задоволена своїми можливостями; має низьку суб'єктивну цінність; сумнівається у власних якостях та у здатності викликати повагу в інших; виявляє ригідність Я-концепції і невіру в можливість саморозвитку, при цьому у неї виникає незадоволеність собою, що призводить до внутрішнього конфлікту та самозвинувачення. У людей із синдромом самозванця виявляються низька самооцінка, низький рівень довіри до себе і самоконтроль, інтроверсія, негативне ставлення до інших та закритість до нового, емоційна нестільність [2, с. 140].

Проблема переживання синдрому самозванця гостр постає Серед молоді, оскільки якщо у дорослому віці вона зустрічається у фахівців, які досягають успіхів та не визнають цього, т у випускників ЗВ переважають

переконання, що вони взагалі нічого не досягли в цьому житті. Через низьку впевненість в собі, не здатність до адекватного аналізу та врахування своїх сильних сторін, вони навіть і не намагаються працевлаштуватися туди, де могли б дійсно досягти успіху.

Водночас втрачаючи віру у власні сили, випускники ЗВ не поспішають приступати до активної професійної діяльності, бояться співбесід, оскільки вважають себе не гідними гарної роботи і зарплати. І навіть влаштувавшись на роботу, часті стикаються із переживаннями, що можна висловити у таких претензіях, що звучать в їх свідомості «ти не підходиш для цієї роботи. Ти гірший, ніж про тебе думають. Ран чи пізн всі навкол зрозуміють, що ти представляє собою насправді». Свідчення таких думок і переживань вказує на наявність синдрому самозванця, коли колишній випускник ЗВ не може практично застосувати свої знання і сумнівається в своїй компетентності.

Емпіричне дослідження психологічних особливостей прояву синдрому самозванця у випускників ЗВ проводилося на у 2021 році, до опитування був залучен 60 випускників Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Вибірка дослідження була гетерогенна, і складалась із 20 юнаків та 40 дівчат. Для проведення опитування використан «Тест на комплекс самозванця» (автор – Пауліна Роуз Кленс), за яким респондентам пропонувалися 20 питань, на які вони мали відповісти, обравши один з варіантів «ніколи», «дуже рідко», «інколи», «часто», «завжди». Після обробки результатів за сумою ґраних балів відповіді до ключа тесту ми визначили наявність синдрому самозванця в опитуваних випускників ЗВО.

За результатами опитування респондентів (рис. 1.) встановлено, що третина з них не мають синдрому самозванця (у 31,7% виявлен низьку ступінь прояву синдрому самозванця), вони практично не схильні до переживання цього синдрому. Такі показники мають 45% юнаків та 25% дівчат.

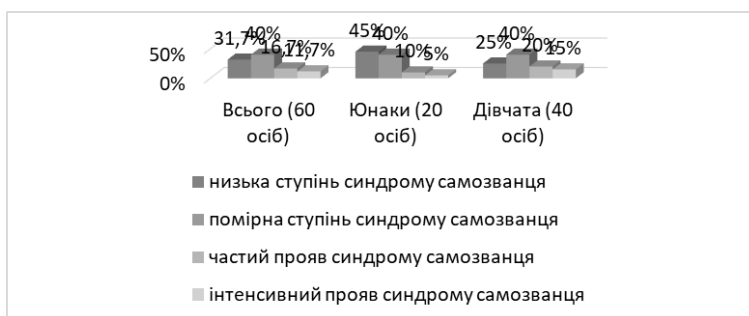

Рис. 1. Прояв синдрому самозванця у випускників ЗВО

Більшість респондентів мають помірну ступінь вияву синдрому самозванця (40%), що проявляється однаково, як Серед юнаків, так і Серед дівчат (по 40%). Водночас у 16,7% опитаних встановлен частий прояв синдрому самозванця, вони мають сумніви у власних можливостях, не впевнені у своїх силах, мають знижену самооцінку професійної компетентності та особистісних якостей (10% хлопців та 20% дівчат). Найвищий, інтенсивний прояв синдрому самозванця мають 11,7% опитаних випускників ЗВ (5% хлопців та 10% дівчат), які відчують сильний негативний вплив вказаного синдрому та свою поведінку та продуктивність діяльності. Ці респонденти мають неадекватну оцінку своїх здібностей, не вміють радіти власним успіхам та досягненням. При цьому зазначимо, що безкінечні сумніви в собі значно виснажують нервову та емоційну систему, призводять до негативних переживань, що вказує на необхідність попередження і подолання синдрому самозванця у випускників ЗВО. Це надасть змогу успішно вирішити проблему їх працевлаштування та підвищить віру у власні сили, допоможе самореалізуватися в житті.

Отже, синдром самозванця – це психологічний стан, схильність людини знецінювати власні успіхи і компетенції, вважаючи себе обманщиком. Найчастіше «самозванці» приписують авторств свого успіху випадковостям, іншим людям, прихильності долі. Серед людей, які становлять групу ризику з виникнення синдрому самозванця, виділяються: студенти, схильні занижувати свої здібності і таланти, представники науки та творчих професій та інші.

Зважаючи на те, що синдром самозванця частіше виникає у студентів, то при випуску із ЗВ вони стикаються із проблемою працевлаштування та доведення власних здібностей потенційному роботодавцю. Отримавши освіту за обраним фахом, багат випускників ЗВ стикаються із відсутністю попиту на їх професію ж із значною конкуренцією більш здібних випускників. Відчуючи порівняння власної компетентності із вимогами тієї професії, яку вони можуть зайняти, вони втрачають віру у власні сили і можливості. А переживання синдрому самозванця не дає їм в повній мірі розкрити свої таланти передо майбутнім роботодавцем та показати себе у вигідному світлі.

Література:

1. Манн С. Синдром самозванца. Как перестать обесценивать свои успехи и постоянно доказывать себе и другим, что ты достоин. Москва : БОМБОРА, 2021. 208 с.
2. Шевелева М. С., Корниенко Д. С., Пермякова Т. М. Шкала феномена самозванца: психометрические характеристики русскоязычной версии. *Психологический журнал*. 2021. Т. 42. № 1. С. 132–142.

3. Янг В. Тайные мысли успешных женщин. Москва : Companion Group, 2014. 320 с.
4. Clance P. & Imes S. The Imposter Phenomenon in High Achieving Women: Dynamics and Therapeutic Intervention. *Psychotherapy. Theory, Research & Practice*. № 15 (3). P. 241–247.

ПРЕДМЕТНА СКЛАДОВА СТАТУСУ КОМУНІКАТИВНО-СТРАТЕГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Поченюк Я. В.

*старший викладач кафедри романо-германської філології
Міжнародного економіко-гуманітарного університету
імені академіка Степана Дем'янчука
м. Рівне, Україна*

Формування іншомовної комунікативної компетентності (далі – ІКК) є кінцевою метою процесу підготовки майбутніх учителів англійської мови, на який впливає впровадження компетентнісного підходу до вивчення іноземних мов [1].

Крім того, що у вітчизняній літературі існує проблема неузгодженості термінів у поняттях «комунікативна компетентність», «комунікативно-стратегічна», «навчально-стратегічна» та інші види субкомпетентностей ІКК, актуальним залишається питання статусу комунікативно-стратегічної компетентності (ключовий, загальнопредметний, предметний).

Більшість учених виділяють такі підходи: мовний, мовленнєвий, соціокультурний та стратегічний (навчально-стратегічний), а також різні підходи до трактування сутності й функційного навантаження цього компонента ІКК. Компенсаторний підхід знаходимо у працях М. Кенела й М. Свейна, згідно якого стратегічний компонент розглядається як досконале володіння стратегіями вербального та невербального спілкування, які можуть бути задіяні, щоб компенсувати зрив у ньому, викликаний наявними умовами ситуації спілкування, що його обмежують, недосконалою компетентністю в одній декількох сферах комунікативної компетентності, і щоб підвищити ефективність процесу спілкування [2]. Ми вважаємо, що компенсаторний підхід дещо звужує сутність цього компоненту ІКК. Відповідно до прагматичного підходу